

Μια μελέτη για την οργάνωση των βιβλιοθηκών με βάση διεθνή πρότυπα, προσαρμοσμένα όμως στην ελληνική πραγματικότητα.

Το έντυπο παρέλθον και το ψηφιακό παρόν. Γράφει ο ΜΙΜΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ

Η τάξη των βιβλίων

Στη Γαλλία του 18ου αιώνα λειτουργούσαν όχι ακριβώς βιβλιοθήκες, παρά ιδιωτικά αναγνωστήρια, όπου μπορούσε να διαβάσει ο καθένας καταβάλλοντας ένα ελάχιστο χρηματικό ποσό. Κι αν ήθελε, μπορούσε να πληρώσει τη συνδρομή του, για να δανειζεται βιβλία για το σπίτι. Από τότε μέχρι σήμερα, η πρόοδος των βιβλιοθηκών διαπιστώνεται από το γεγονός, λόγω χάρη, ότι οι σημερινοί σουηδοί συγγραφείς αποζημιώνονται με ποσά ανάλογα με τη συχνότητα που δανειζονται τα βιβλία τους οι βιβλιοθήκες της σοσιαλδημοκρατικής χώρας.

Στην Ελλάδα, όπου κυμαινόμαστε μεταξύ 18ου γαλλικού και 20ού σουηδικού αιώνα, λειτουργούν δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες (πλην των ιδιωτικών). Οι πρώτες ιδρύονται σε πόλεις ή κόμεις ιστορικής σημασίας (Δημητσάνα), κατά κανόνα ωστόσο στις πρωτεύουσες των νομών, εφόσον και όπου δεν λειτουργεί δημοτική βιβλιοθήκη.

Σοφία Παλαμιώτη
Λαϊκές Βιβλιοθήκες. Οδηγός για την οργάνωσή τους
Εκδοση Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, 1998, σελ. 405, τιμή 5.500 δρχ.

Στην Κοζάνη, λόγω χάρη, λειτουργεί η περιώνυμη «Κοβεντάρειος» (ιστορικά: Γκοβεδάρειος), πεισιμόνως δημοτική, ενώ οι εξίσου σημαντικές της Λευκάδας ή της Χίου είναι δημόσιες. Στην αλλοδαπή, λέγοντας «λαϊκές» εννοούν τις γενικές και προστέες στο ευρύ κοινό βιβλιοθήκες: «Η λαϊκή βιβλιοθήκη εμπεδώνει στην πράξη την πίστη της δημοκρατίας στην καθολική εκπαίδευση, ως συνεχή και ατέρμονη διαδικασία, έτσι ώστε να κατανοούνται απ' όλους τα επιτεύγματα της ανθρωπότητας στη γνώση και την κουλτούρα», όπως αναφέρεται στο σχετικό μανιφέστο της Ουνέσκο (1972, στο ανά χειράς βιβλίο, σ. 382 και εξής).

Δημόσιες ή δημοτικές, οι βιβλιοθήκες μας λειτουργούν με πολλές ανεξοφότητες. Το καιρίο πρόβλημα ωστόσο δεν είναι η υλική υποδομή, όσο η έλλειψη του ειδικευμένου προσωπικού: «Δεν προβλέπεται θέση βιβλιοθηκάρου στον δημοσιοπαλιητικό κώδικα άρα το ίδιο το κράτος αγνοεί ή παραβλέπει την αξία του επαγγέλματος», μελαγχολεί η συγγραφέας. Και τούτο συμβαίνει μολονότι έχουμε αποφοίτους των ΤΕΙ Βιβλιοθηκονομίας που αγωνιωδώς γυρεύουν εργασία. Η αβασάνιση λογική του τύπου «προέχουν οι προσλήψεις στα νοσοκομεία» καταντά παραλογισμός, μόλις σκεφθούμε ότι ασθενείς θα υπάρχουν στο διηνεκές, και άρα ο τσχυρισμός περί νοσοκομείων μπορεί να δικαιώνεται μέχρι πέρατος του ανθρώπινου γένους. Στο κάτω κάτω της γραφής, δεν ενδιαφέρει τι προέχει, αλλά ότι η ιστορική βιβλιοθήκη των Μηλεών στο Πήλιο είχε κλείσει προ δύο ετών επειδή... συνταξιοδοτήθηκε ο καλός βιβλιοθηκάριος.

Η ίδρυση και εξάρτηση, επίσης, των βιβλιοθηκών από ποικιλώνυμους φορείς συχνά ξένους προς το αντικείμενο (π.χ. από το υπουργείο Εσωτερικών ή από το Εμπορικής Ναυτιλίας) δυσχεραίνει το έργο των βιβλιοθηκών (ό.π., σ. 21). Εδώ πρέπει να προστεθεί

και η νομοθετική πλευρά: οι 45 περίπου δημόσιες βιβλιοθήκες της χώρας λειτουργούν με τον αναγκαστικό νόμο του 1949, που είναι ξεπερασμένος, ενώ το επιπεριστωμένο αίτημα των υπαλλήλων των βιβλιοθηκών, για την ψήφιση ενός σύγχρονου κανονισμού λειτουργίας, παραπέμπεται από κυβέρνηση σε κυβέρνηση κι από δεκαετία σε δεκαετία.

Τούτων δοθέντων, μια συστηματική εργασία (μετά τις προηγηθείσες του Κυρ. Ντελόπουλου: *Οργάνωση της βιβλιοθήκης σου*, Κολλέγιον Αθηνών, 1974, *Κατάλογος θεμάτων για λαϊκές και παιδικές βιβλιοθήκες*, Κέντρο Παιδικού και εφηβικού βιβλίου 1986 κ.ά.) σαν τη σύζυγμένη της κυρίας Σοφίας Παλαμιώτη είναι ευπρόσδεκτη. Στο 1ο κεφάλαιο (σσ. 24-225) διαβάζουμε τη «Βιβλιογραφική επεξεργασία του βιβλιακού και άλλου υλικού», δηλαδή θέματα σχετικά με την ταξινόμηση, καταλογογράφηση (και είδη καταλόγων: συστηματικός, θεματικός, λεξικογραφικός, τοπογραφικός), την ευρετηρίαση και την ταξινόμηση. Η οργάνωση του μη βιβλιακού υλικού της βιβλιοθήκης, αφενός του έντυπου (εφημερίδες και περιοδικά, χάρτες, φωτογραφίες κλπ.), αλλά κι εκείνου που δεν έχει έντυπη ύπαρξη (οπτικοακου-

Οψεις ανάγνωσης ανά τους αιώνες

στικό λεγόμενο: δίσκοι, ταινίες, εικόνες κλπ.) αναλύεται διεξοδικά στο 2ο κεφάλαιο, τα «Μέσα» (σσ. 229-273), ενώ στο 3ο έχουμε τις «Εσωτερικές εργασίες και το κύριο», όπου περιλαμβάνονται σχεδιαγράμματα και οδηγίες για τη σωστή διάταξη των πραγμάτων στον χώρο της βιβλιοθήκης. Στο ίδιο, εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα υποκεφάλαια που αφορούν στη δανειστική και τη στατιστική λειτουργία των

βιβλιοθηκών: εδώ φαίνεται η μεγάλη εμπειρία και το πρακτικό πνεύμα της συγγραφέως (σσ. 277-327). Στο 4ο και τελευταίο κεφάλαιο, τη «Μηχανογράφηση» (σσ. 331-387), περιλαμβάνονται και τρία σπουδαία παραρτήματα: το πρώτο είναι οι «Αγγλοαμερικανικοί κανόνες καταλογογράφησης», το δεύτερο οι «Προδιαγραφές για τις λαϊκές βιβλιοθήκες» και το τρίτο (που θα μπορούσε και να χωριστεί ως επίμετρο) το «Μανιφέ-

στο» της Ουνέσκο για τις λαϊκές βιβλιοθήκες. Των παραρτημάτων επιτάσσεται (σσ. 391-405) το ευρετήριο (όρων και πραγμάτων), απ' όπου μπορεί ο αναγνώστης να ανατρέξει, στις αντίστοιχες σελίδες, στη σύντομη ερμηνεία των «ακρωνύμων», του «κολοφόνα» ή του «verso». Ακόμη και για εκείνους που θέλουν να οργανώσουν τη σπιακή τους βιβλιοθήκη, το βιβλίο «κάλλιστα προσήκει».

Χαρακτηριστική, πάντως, είναι η ευλυγισία της κ. Σ.Π. κατά την πραγμάτευση των ζητημάτων. Σε κάθε σελίδα είναι πρόδηλη η τάση της, όχι να επιδείξει τις γνώσεις, ούτε μόνο να δείξει την επιστημοσύνη και τη μεγάλη της πείρα, παρά κυρίως να υπηρετήσει τον αναγνώστη, να φιλοτεχνήσει δηλαδή μια ανασκόπηση και χρηστική εικόνα των λαϊκών βιβλιοθηκών και των μικρών ή μεγάλων προβλημάτων τους: «Προτείνουμε οι μικρές βιβλιοθήκες να χρησιμοποιούν χρωματιστά δανειστικά δελτία, για να ξεχωρίζουν [...] π.χ. *Λευκά για τα βιβλία* και σε απαλούς χρωματισμούς (ροδί, θαλασσί, πράσινο) για τα περιοδικά, το οπτικοακουστικό υλικό και τα δελτία κρατήσεων» (σ. 301). Τα τελευταία εξυπηρετούν, όπως το τηλεφώνημα για ρεζερβάρια τραπέζιου (εδώ, βιβλίου) στην ταβέρνα.

Δεν είδα ούτε στην, επιτασσόμενη εκάστου κεφαλαίου, ειδική βιβλιογραφία ούτε στη γενική, την πλακέτα του κοσμήτορα της Βιβλιοθήκης της Βουλής, αλλά κυρίως ποιητή, Μιλτιάδη Μαλακάση, που τιλοφορείται *Τινά περί βιβλιοθηκών και βιβλιοθηκονομίας* (Αθήνα, 1925) και είχε υποβληθεί στον πρόεδρο της Δ' Συντακτικής Συνέλευσης των Ελλήνων. Στο πολλαπλά διδακτικό μάλλον, παρά χρηστικό, τούτο βιβλιόριο διαβάζουμε μεταξύ άλλων και την ακόλουθη χαριτωμένη αποστροφή του τότε γάλλου υπουργού Παιδείας και Καλών Τεχνών Λ. Μπεράρ: «*Εχομεν εν Παρισίοις γενικές βιβλιοθήκας, εν αις αναπτύσσεται η πνευματική ζωή της χώρας. Εν τούτοις, αι θυσίαι μας θα απέβανον μάταιαι, εάν τα ονομαστότερα βιβλιοπωλεία δεν παρέμενον υπέροχα εκπαιδευτικά κέντρα και λαμπρά διδασκαλεία*» (σ. 6).

Ο υπουργός είχε δίκιο: η σχέση της βιβλιοθήκης με το βιβλιοπωλείο αποβαίνει καθοριστική όσο καλύτερα δουλεύουν τα δεύτερα, τόσο αυξάνουν τους δανεισμούς τους οι πρώτες. Και λέγοντας «δουλεύουν», δεν το περιορίζω στις πωλήσεις αποκλειστικά, παρά το επεκτείνω και στον παιδευτικό ρόλο των βιβλιοπωλών, στην αμφίδρομη παιδευτική σχέση του βιβλιοπώλη με την πελατεία: τους πληροφορεί και τον πληροφορούν, ενθαρρύνει τους αρχάριους θαμώνες, παρηγορεί τους ψάχτες, που δεν βρίσκουν τον δυσεύρετο τίτλο, με κάποιο εφάμιλλο σώμα: επιπλέον, ο πάγκος του είναι το αθέσιμο κέντρο που διαμεσολαβεί στις αξιολογήσεις και αποθησαυρίζει τα σχόλια όσα «δεν γράφονται», τη λάγνα παραφιλολογία για τις τύχες των βιβλίων και τα ήθη των συγγραφέων τους: ο πελάτης φύσει του ειδέναι ορέγεται.

Συνοψώς, ο συνδυασμός του ορθολογικού βιβλιοθηκάρου με τον ολοκληρωμένο βιβλιοπώλη είναι ιδεώδης για τη σωστή διακίνηση και χρήση του βιβλίου. Καθότι άλλο είναι, για να θυμηθούμε τον Μαρξ, η «αυταλλακτική» αξία και διαφορετική η «αξία χρήσης» του εμπορεύματος. Στη μεταβιομηχανική κοινωνία, οι δύο αυτές αξίες μπορεί να είναι, όχι απλά αντιστρόφως ανάλογες, παρά και ασύμπτωτες καμιά φορά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΑΜΑΝΤΑ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
Όσες φορές αντέξεις
Μυθιστόρημα

Μια σαφραντάχρονη Ελληνίδα ερωτεύεται παράφορα έναν Τσέχο ταξιδιωτικό πράκτορα. Η σχέση τους ξεκινάει σ' ένα ξενοδοχείο της Ομόνοιας, αλλά στο μυαλό της ερωτευμένης γυναίκας συνεχίζεται μήνες μετά, καθώς αναζητά ίσχυ του εραστή της σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Το *Όσες φορές αντέξεις* είναι περιπέτεια δρόμου με ηρωίδα μια γυναίκα, αλλά και αστυνομικό μυθιστόρημα με ήρωα τον Φραντς Κάσκα. Ένα συναρπαστικό παιχνίδι περιπλάνησης που ανατρέπεται, διαρκώς, αλλά παίζεται πάντα με τους όρους του αναγνώστη.

ISBN 960 46 2291 5
22κ. 400 Τυπ. 5000

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ζαλόγγου 11, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 330.12.08 - FAX: 382.25.30
www.kastaniotis.com e-mail: info@kastaniotis.com

Ο κ. Μίμης Σουλιώτης είναι επίκουρος καθηγητής Λογοτεχνίας στην Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας του ΑΠΘ.